

บทที่ 5

บทสรุป อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม และการกำกับดูแลที่ดีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย" มีวัตถุประสงค์ในการวิจัย 2 ประการ คือ

1. เพื่อสำรวจคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสัดส่วนของการมีกรรมการที่เป็นเครือญาติ ระดับของการเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลกิจการ สัดส่วนของกรรมการอิสระ และการรวมตำแหน่งของประธานกรรมการกับคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัทในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ปัจจัยที่นำมาศึกษาได้แก่ สัดส่วนของกรรมการบริษัทที่เป็นเครือญาติ ระดับการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการกำกับดูแลกิจการ สัดส่วนของกรรมการอิสระ และการรวมตำแหน่งของประธานกรรมการ ทั้งนี้คุณภาพการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมอาจจะได้รับผลกระทบจากตัวแปรอื่น ผู้วิจัยจึงนำขนาดของบริษัท ผลการดำเนินงาน และประเภทอุตสาหกรรมเข้ามาเป็นตัวแปรที่ใช้ในการควบคุมผลการศึกษาครั้งนี้

สำหรับรูปแบบการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงประจักษ์ (Empirical Research) รวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ และใช้กระดาษทำการในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อนำมาคำนวณดัชนีการเปิดเผยข้อมูล ซึ่งเป็นตัวชี้วัดคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคือ บริษัทที่จดทะเบียนอยู่ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ประจำปี พ.ศ. 2548 กลุ่มตัวอย่างจะต้องเป็นบริษัทที่มีข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาครบถ้วน เมื่อพิจารณาแล้วพบว่า มีจำนวนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 80 บริษัท

ในส่วนของการวิเคราะห์ข้อมูลจะใช้โปรแกรม Statistical Package for the Social Science (SPSS for Windows) เนื่องจากเป็นโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติที่สามารถวิเคราะห์ข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนเทคนิคทางสถิติที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ประกอบด้วย สถิติเชิงพรรณนา นำเสนอข้อมูลในรูปของตารางแจกแจงความถี่ ด้วยร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุด ทั้งนี้เพื่อใช้อธิบายผลการวิจัยในเบื้องต้นเกี่ยวกับข้อมูลของกลุ่มตัวแปรที่เก็บรวบรวมได้ ส่วนสถิติเชิงอนุมานที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ประกอบด้วย การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ และเทคนิคการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ เพื่อใช้ในการอธิบายผลการวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม

บทสรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ในส่วนของบทสรุปและอภิปรายผลการวิจัย ผู้วิจัยจะนำเสนอบทสรุปและอภิปรายผลการวิจัยออกเป็น 2 ประเด็นหลักๆ คือ (1) ผลการวิเคราะห์สถิติขั้นพื้นฐาน และ (2) ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสัดส่วนของกรรมการบริษัทที่เป็นเครือข่าย ระดับการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการกำกับดูแลกิจการ สัดส่วนของกรรมการอิสระ และการรวมตำแหน่งของประธานกรรมการ กับคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม โดยมีขนาดของบริษัท ผลการดำเนินงาน และประเภทอุตสาหกรรมเป็นตัวแปรควบคุม บทสรุปและอภิปรายผลการวิจัยในแต่ละส่วนมีสาระโดยสังเขปดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์สถิติขั้นพื้นฐาน

คุณภาพการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งพิจารณาจากดัชนีการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม จากการศึกษากลุ่มตัวอย่างพบว่า บริษัทในกลุ่มทรัพยากรสามารถเปิดเผยข้อมูลได้อย่างมีคุณภาพมากที่สุด รองลงมาคือกลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร กลุ่มเทคโนโลยี กลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค กลุ่มธุรกิจการเงิน กลุ่มวัสดุดิบและสินค้าอุตสาหกรรม และกลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง ตามลำดับ ส่วนบริษัทที่มีการเปิดเผยข้อมูลมีคุณภาพน้อยที่สุดคือกลุ่มบริการ

เมื่อพิจารณาจำแนกตามการเปิดเผยในแต่ละด้าน พบว่าในด้านสิ่งแวดล้อม บริษัทในกลุ่มทรัพยากรมีคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลมากที่สุด เนื่องจากมีกระบวนการผลิตและขั้นตอนการผลิตที่

กระทบต่อสิ่งแวดล้อมมากที่สุด รองลงมาคือ กลุ่มวัตถุดิบและสินค้าอุตสาหกรรม กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร กลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค กลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง กลุ่มเทคโนโลยี และกลุ่มบริการตามลำดับ ส่วนบริษัทที่มีการเปิดเผยข้อมูลมีคุณภาพน้อยที่สุด คือ กลุ่มธุรกิจการเงิน เนื่องจากลักษณะของธุรกิจไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และไม่มีกฎหมายบังคับให้ต้องเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม

ในด้านพนักงาน พบว่ากลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภคเปิดเผยข้อมูลได้มีคุณภาพมากที่สุด เนื่องจากเป็นอุตสาหกรรมการผลิตที่เกี่ยวข้องกับการใช้แรงงานพนักงาน จึงให้ความสนใจในการดูแลพนักงาน รองลงมาคือ กลุ่มทรัพยากร กลุ่มธุรกิจการเงิน กลุ่มเทคโนโลยี กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร กลุ่มวัตถุดิบและสินค้าอุตสาหกรรม และกลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้างตามลำดับ สำหรับบริษัทที่มีคุณภาพการเปิดเผยน้อยที่สุด คือ กลุ่มบริการ อาจเนื่องจากยังไม่ประสบกับปัญหาที่สำคัญเกี่ยวกับพนักงาน จึงยังไม่เล็งเห็นความสำคัญของการเปิดเผยข้อมูลด้านพนักงาน

ในด้านชุมชนและสังคมของแต่ละอุตสาหกรรม พบว่า กลุ่มทรัพยากรเปิดเผยข้อมูลได้มีคุณภาพมากที่สุด อาจเนื่องจากกลุ่มทรัพยากรมีกระบวนการผลิตที่ทำลายสิ่งแวดล้อมมาก ดังนั้นจึงทำการเปิดเผยข้อมูลด้านนี้มากขึ้น เพื่อสร้างภาพลักษณ์และเหมือนเป็นการชดเชยให้แก่สังคมด้วยการทำประโยชน์เพื่อชุมชนและสังคมให้มากขึ้น รองลงมาคือ กลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร กลุ่มวัตถุดิบและสินค้าอุตสาหกรรม กลุ่มธุรกิจการเงิน กลุ่มเทคโนโลยี และกลุ่มบริการตามลำดับ ส่วนบริษัทที่มีการเปิดเผยข้อมูลมีคุณภาพน้อยที่สุด คือ กลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง อาจเนื่องจากเป็นเรื่องที่ไกลตัวไม่น่าจะมีผลกระทบโดยตรงกับธุรกิจหรือกลุ่มอุตสาหกรรมนี้อาจมีความรับผิดชอบต่อชุมชนและสังคมในทางปฏิบัติแต่ไม่ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการเปิดเผยข้อมูลในด้านนี้

ด้านผลิตภัณฑ์และบริการ พบว่ากลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหารเปิดเผยข้อมูลมีคุณภาพมากที่สุด เนื่องจากเป็นอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับอาหาร เรื่องความปลอดภัยและได้มาตรฐานในผลิตภัณฑ์จึงเป็นสิ่งสำคัญ และข้อมูลด้านนี้มีผลกระทบโดยตรงกับธุรกิจ ดังนั้นจึงให้ความสำคัญกับการเปิดเผยข้อมูลด้านผลิตภัณฑ์และบริการมากกว่าด้านอื่น และมากกว่าอุตสาหกรรมอื่น และเป็นไปตามผลการศึกษาของมนตรี ชวยชู (2539) รองลงมาคือ กลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค กลุ่มทรัพยากร กลุ่ม

เทคโนโลยี กลุ่มธุรกิจการเงิน กลุ่มบริการ และกลุ่มวัตถุดิบและสินค้าอุตสาหกรรมตามลำดับ บริษัทที่มีคุณภาพการเปิดเผยน้อยที่สุด คือ กลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง อาจเนื่องจากการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ของอุตสาหกรรมนี้ บริษัทสามารถให้ข้อมูลในด้านผลิตภัณฑ์และบริการแก่ผู้บริโภคได้โดยตรง จึงอาจจะเปิดเผยข้อมูลด้านนี้ในระดับต่ำ

ด้านสิทธิของผู้ถือหุ้น พบว่ากลุ่มเทคโนโลยีเปิดเผยข้อมูลได้มีคุณภาพมากที่สุด รองลงมาคือกลุ่มทรัพยากร กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร กลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง กลุ่มธุรกิจการเงิน กลุ่มวัตถุดิบและสินค้าอุตสาหกรรม และกลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภคตามลำดับ ส่วนบริษัทที่มีการเปิดเผยข้อมูลมีคุณภาพน้อยที่สุด คือ กลุ่มบริการ ในการเปิดเผยข้อมูลด้านนี้ทุกอุตสาหกรรมมีคะแนนการเปิดเผยไม่แตกต่างกันมากนัก อาจเนื่องจากรายการส่วนใหญ่เป็นรายการขั้นพื้นฐานที่ตลาดหลักทรัพย์กำหนดให้เปิดเผย เพื่อรักษาสิทธิของผู้ถือหุ้น

ในการพิจารณาดังนี้การเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมจำแนกตามรายการที่ต้องเปิดเผยตามกฎหมาย และรายการที่เปิดเผยด้วยความสมัครใจ พบว่าบริษัทที่มีคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลที่ต้องเปิดเผยตามกฎหมายมากกว่ารายการที่เปิดเผยด้วยความสมัครใจ โดยรายการที่ต้องเปิดเผยตามกฎหมาย พบว่ากลุ่มธุรกิจการเงินเปิดเผยข้อมูลตามกฎหมายได้มีคุณภาพมากที่สุด รองลงมาคือ กลุ่มเทคโนโลยี กลุ่มทรัพยากร กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร กลุ่มวัตถุดิบและสินค้าอุตสาหกรรม กลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง กลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค และกลุ่มบริการ ซึ่งมีคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลตามกฎหมายน้อยที่สุด และรายการที่เปิดเผยด้วยความสมัครใจ พบว่ากลุ่มทรัพยากรเปิดเผยข้อมูลด้วยความสมัครใจได้มีคุณภาพมากที่สุด รองลงมาคือ กลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร กลุ่มวัตถุดิบและสินค้าอุตสาหกรรม กลุ่มเทคโนโลยี กลุ่มธุรกิจการเงิน และกลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้างตามลำดับ ส่วนบริษัทที่มีการเปิดเผยข้อมูลด้วยความสมัครใจมีคุณภาพน้อยที่สุด คือ บริษัทในกลุ่มบริการ

เมื่อพิจารณาการเปิดเผยข้อมูลแยกวิเคราะห์เป็นแต่ละรายการใน 5 ด้าน เป็นดังนี้ ด้านสิ่งแวดล้อม พบว่ารายการที่บริษัทให้ความสำคัญมากเป็นอันดับแรกคือ การได้รับการรับรองมาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งแสดงให้เห็นว่าบริษัทได้ให้ความสำคัญด้านสิ่งแวดล้อม โดยได้ปฏิบัติตามมาตรฐานสิ่งแวดล้อมที่ได้รับการรับรอง รองลงมาคือ ข้อพิพาทหรือการถูกฟ้องร้องเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม บริษัทมุ่งที่จะเปิดเผยให้ทราบว่าบริษัทมีการกระทำผิดในด้านสิ่งแวดล้อมหรือไม่

นอกจากนี้ยังได้เปิดเผยรายการการจัดการกับวัตถุดิบเหลือใช้จากการผลิต วัตถุประสงค์การจัดตั้งบริษัท เป้าหมายการดำเนินงาน และกลยุทธ์ของบริษัทที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม และการอธิบายถึงการดำเนินการของบริษัทเกี่ยวกับการลดมลพิษ โดยเน้นอธิบายถึงการดำเนินงานเพื่อลดมลพิษใน ส่วนที่เกี่ยวกับการบำบัดน้ำเสีย การลดมลพิษทางอากาศและการทำลายขยะ ส่วนรายการที่บริษัทไม่เปิดเผยหรือเปิดเผยน้อยมาก ได้แก่ ข้อมูลทางการเงินด้านหนี้สินเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม การปรับปรุงรักษาหรือบูรณะสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการกระทำของบริษัท ข้อมูลทางการเงินที่ใช้ไปเกี่ยวกับการลดมลพิษและการรักษาสิ่งแวดล้อม การจัดตั้งหน่วยงานด้านสิ่งแวดล้อมแยกต่างหาก ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม อันเนื่องมาจากการดำเนินงานของบริษัท และการอธิบายถึงการวางแผนการในอนาคตเกี่ยวกับเรื่องที่ยังไม่บรรลุมาตรฐานที่กำหนด พิจารณาได้ว่าบริษัทมีคุณภาพการเปิดเผยในระดับต่ำ ในเรื่องที่เป็นตัวเลขหรือจำนวนเงิน และจะเปิดเผยเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับกิจการในปัจจุบันเท่านั้น นอกจากนี้บริษัทจะดำเนินการเกี่ยวกับการลดมลพิษด้านสิ่งแวดล้อมเฉพาะเท่าที่กฎหมายกำหนดเท่านั้น บริษัทไม่ได้ให้ความสำคัญกับการปรับปรุง รักษาหรือบูรณะสิ่งแวดล้อม

ด้านพนักงาน รายการที่บริษัทให้ความสำคัญมากเป็นอันดับแรกคือ การฝึกอบรมและพัฒนาพนักงาน โดยเน้นการเปิดเผยเกี่ยวกับนโยบายในการพัฒนาพนักงาน และข้อมูลเกี่ยวกับการฝึกอบรมและพัฒนาพนักงานภายในบริษัทเอง รองลงมาคือ ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผลตอบแทนของพนักงาน โดยเน้นเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับเงินเดือน โบนัส เงินสมทบกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ นอกจากนี้บริษัทยังให้ความสำคัญกับการเปิดเผยเกี่ยวกับการส่งเสริมให้พนักงานมีจรรยาบรรณอันดีงาม จะเห็นได้ว่า บริษัทจะให้ความสำคัญในการเปิดเผยข้อมูลในเรื่องเฉพาะที่กฎหมายกำหนดให้เปิดเผย ส่วนรายการที่บริษัทไม่เปิดเผยหรือเปิดเผยน้อยมาก ได้แก่ การส่งเสริมการจ้างแรงงานเด็ก ผู้หญิง และคนพิการ บริษัทส่วนใหญ่ในประเทศไทยยังไม่ให้ความสำคัญกับการเปิดเผยข้อมูลในการจ้างแรงงานเด็ก และผู้หญิงมากนัก นอกจากนี้ยังมีข้อมูลเกี่ยวกับสวัสดิการพนักงาน โดยเฉพาะเรื่องการให้ความช่วยเหลือพนักงานเมื่อเกษียณอายุ และรายการเกี่ยวกับรางวัลที่ให้แก่พนักงานในประสิทธิผลของการปฏิบัติงาน

ด้านชุมชนและสังคม รายการที่บริษัทให้ความสำคัญมากเป็นอันดับแรกคือ การจัดหรือให้การสนับสนุนในกิจกรรมด้านการศึกษา รองลงมาคือ การบริจาคเงินหรือสิ่งของ การจัดหรือให้การสนับสนุนในกิจกรรมอื่นๆ ตามโครงการของภาครัฐ บริษัทส่วนใหญ่ในประเทศไทยเลือกที่จะให้ความสำคัญกับการศึกษาของเยาวชน และการสนับสนุนกิจกรรมของภาครัฐมากกว่ากิจกรรมประเภท

อื่นๆ สำหรับรายการที่บริษัทไม่เปิดเผยหรือเปิดเผยน้อยมาก ได้แก่ นโยบายเกี่ยวกับชุมชนและสังคม การจัดหรือให้การสนับสนุนในกิจกรรมที่ส่งเสริมความสัมพันธ์ในครอบครัว และกิจกรรมอาสาสมัคร

ด้านผลิตภัณฑ์และบริการ รายการที่บริษัทให้ความสำคัญมากเป็นอันดับแรกคือ ลักษณะของผลิตภัณฑ์และบริการ การวิจัยและพัฒนาเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์และบริการ และการเพิ่มสายผลิตภัณฑ์ใหม่ที่สำคัญ จะเห็นได้ว่าบริษัทส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการ รวมถึงการออกแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ เพื่อแสดงให้เห็นถึงความสามารถของบริษัท การล้ำหน้าในเทคโนโลยีการผลิตที่จะแข่งขันกับบริษัทคู่แข่งได้ ส่วนรายการที่บริษัทไม่เปิดเผยหรือเปิดเผยน้อยมาก ได้แก่ แผนงานที่จะทำให้ผลิตภัณฑ์และบริการมีความปลอดภัยมากขึ้น รวมถึงข้อมูลที่แสดงให้เห็นถึงความปลอดภัยในผลิตภัณฑ์ ทั้งในขั้นตอนการผลิตและการจัดเตรียมผลิตภัณฑ์ และการสำรวจความพึงพอใจของผู้บริโภคในเรื่องของการสำรวจความพึงพอใจของผู้บริโภค

ด้านสิทธิของผู้ถือหุ้น รายการที่บริษัทให้ความสำคัญมากเป็นอันดับแรกคือ นโยบายในการจ่ายเงินปันผล จำนวนและชนิดของหุ้นที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมดของบริษัท การออกหลักทรัพย์ใหม่ การเพิ่มทุน หรือจัดสรรหุ้นเพิ่มทุน และการลดทุน การซื้อหุ้นของบริษัทคืน หรือจำหน่ายหุ้นที่ซื้อคืน การเปลี่ยนแปลงมูลค่าที่ตราไว้ของหุ้น รายงานการถือหลักทรัพย์ของกรรมการ ผู้จัดการ ผู้ดำรงตำแหน่งบริหาร และของคู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ข้อมูลส่วนบุคคลของกรรมการและผู้บริหาร การเลิกกิจการของบริษัทจดทะเบียนหรือบริษัทย่อย และการได้มาหรือจำหน่ายไปซึ่งสินทรัพย์ของบริษัทจดทะเบียน โดยทุกบริษัทตัวอย่างมีการเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวทุกบริษัท โดยรายการส่วนใหญ่เป็นรายการที่กฎหมายบังคับให้บริษัทต้องเปิดเผย หรือต้องแจ้งต่อหน่วยงานกำกับดูแลในเรื่องดังกล่าว ส่วนรายการที่บริษัทไม่เปิดเผยหรือเปิดเผยน้อยมาก ได้แก่ บริษัทมีหลักทรัพย์ไปจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์อื่น ข้อตกลงระหว่างกัน (Shareholding agreement) ของกลุ่มผู้ถือหุ้นใหญ่ในเรื่องที่มีผลกระทบต่อออกและเสนอขายหลักทรัพย์หรือการบริหารงานของบริษัท และจำนวนหุ้น NVDR หรือ Thai Trust Fund ซึ่งรายการดังกล่าวเป็นรายการที่กฎหมายกำหนดให้บริษัทจดทะเบียนต้องเปิดเผยในแบบ 56-1 แต่บริษัทโดยส่วนใหญ่ไม่ได้เปิดเผยรายการดังกล่าวในแบบ 56-1 จึงทำให้ผู้ใช้ข้อมูลไม่ทราบว่าบริษัท "มี" หรือ "ไม่มี" เหตุการณ์ดังกล่าวหรือไม่

สัดส่วนของกรรมการบริษัทที่เป็นเครือญาติ พบว่าบริษัทจดทะเบียนโดยส่วนใหญ่ไม่มีกรรมการที่เป็นเครือญาติอยู่ในคณะกรรมการบริษัท มีจำนวนประมาณร้อยละ 42.50 แต่อย่างไรก็ตามบริษัทจดทะเบียนส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 37.50 มีกรรมการที่เป็นเครือญาติจำนวนระหว่าง 1 – 4 คน อยู่ในคณะกรรมการบริษัท โดยกลุ่มอุตสาหกรรมที่มีกรรมการที่เป็นเครือญาติกันสูงสุด คือ กลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค ประมาณ 9 – 12 คน

เมื่อพิจารณาจากสัดส่วนของกรรมการที่เป็นเครือญาติในคณะกรรมการบริษัททั้งหมด พบว่าบริษัทส่วนใหญ่มีสัดส่วนของกรรมการที่เป็นเครือญาติน้อยกว่าหรือเท่ากับ 10% ในขณะที่มีสัดส่วนของบริษัทที่มีสัดส่วนกรรมการที่เป็นเครือญาติมากกว่า 60% ถึง 70% นั้นอยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมสินค้าอุปโภคบริโภค กลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง และกลุ่มบริการ รวม 3 บริษัท

ระดับการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการกำกับดูแลกิจการ พบว่าหลักการกำกับดูแลกิจการที่บริษัทจดทะเบียนส่วนใหญ่สามารถเปิดเผยข้อมูลได้ครบถ้วน คือ ข้อ 8.1 การถ่วงดุลของกรรมการที่ไม่เป็นผู้บริหาร พบว่า บริษัทส่วนใหญ่มีกรรมการอิสระอย่างน้อย 3 คน แต่มีกรรมการอิสระหนึ่งในสามของจำนวนคณะกรรมการทั้งหมด ร้อยละ 60 สำหรับข้อ 9.1 การรวมหรือแยกตำแหน่ง พบว่าบริษัทส่วนใหญ่มีการเปิดเผยข้อมูลการควรวมตำแหน่งของประธานกรรมการบริษัทไว้ แต่ประธานกรรมการบริษัทมีความเป็นอิสระเพียงร้อยละ 25 ในส่วนของข้อ 12.1 คณะอนุกรรมการ (กรรมการตรวจสอบ) แต่มีคณะอนุกรรมการที่เป็นคณะอนุกรรมการกำหนดค่าตอบแทน ร้อยละ 31.25

แต่ยังมีหลักการที่มีกฎหมายและข้อบังคับกำหนดให้บริษัทจดทะเบียนปฏิบัติตาม แต่พบว่าบริษัทไม่สามารถปฏิบัติตามได้ครบถ้วนได้ คือ หลักการข้อ 2.1 สิทธิและความเท่าเทียมกันของผู้ถือหุ้น หลักการข้อ 3 สิทธิของผู้มีส่วนได้เสียกลุ่มต่างๆ หลักการข้อ 6.1 ความขัดแย้งของผลประโยชน์ (การใช้ข้อมูลภายใน) หลักการข้อ 6.2 ความขัดแย้งของผลประโยชน์ (การทำรายการที่เกี่ยวข้องกัน) และหลักการข้อ 10 ค่าตอบแทนกรรมการและผู้บริหาร

เมื่อพิจารณาว่าบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมที่มีการเปิดเผยข้อมูลครบถ้วนมากที่สุด คือ กลุ่มทรัพยากร และกลุ่มอุตสาหกรรมที่มีการเปิดเผยข้อมูลครบถ้วนน้อยที่สุด คือ กลุ่มบริการ

สัดส่วนของกรรมการอิสระ บริษัทจดทะเบียนส่วนใหญ่มีกรรมการอิสระจำนวน 3 คน ซึ่งเป็นไปตามจำนวนกรรมการอิสระที่ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยกำหนด และบริษัทที่มีจำนวนกรรมการอิสระมากกว่า 3 คนมีจำนวนร้อยละ 38.75 สำหรับสัดส่วนของกรรมการอิสระ พบว่าบริษัทส่วนใหญ่มีสัดส่วนกรรมการอิสระอยู่ระหว่าง น้อยกว่าหรือเท่ากับ 30% และ > 30% ถึง 40% ประมาณร้อยละ 38.75

การรวมตำแหน่งของประธานกรรมการ เมื่อพิจารณาจากจำนวนการรวบรวมตำแหน่งของประธานกรรมการ พบว่าบริษัทจดทะเบียนที่มีประธานกรรมการเป็นคนละท่านกับกรรมการผู้จัดการใหญ่มีจำนวนร้อยละ 91.25 และพบว่ากลุ่มอุตสาหกรรมที่ไม่มีการรวบรวมตำแหน่งเลย คือ กลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค กลุ่มธุรกิจการเงิน กลุ่มวัสดุดิบและสินค้าอุตสาหกรรม และกลุ่มทรัพยากร

2. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ กับคุณภาพการเปิดเผยข้อมูล ความรับผิดชอบต่อสังคม

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ กับคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม พบว่า สัดส่วนของกรรมการบริษัทที่เป็นเครือญาติ สัดส่วนของกรรมการอิสระ และการรวมตำแหน่งของประธานกรรมการ มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม แต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นที่ 95% ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่าสัดส่วนของกรรมการบริษัทที่เป็นเครือญาติ สัดส่วนของกรรมการอิสระ และการรวมตำแหน่งของประธานกรรมการ ไม่มีอิทธิพลต่อคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม และสัดส่วนของระดับการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการกำกับดูแลกิจการมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม และมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นที่ 95% ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ สำหรับตัวแปรควบคุม พบว่า ขนาดบริษัทมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับคุณภาพความรับผิดชอบต่อสังคม ณ ระดับความเชื่อมั่นที่ 95% และกลุ่มอุตสาหกรรมมีผลกระทบต่อคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม นอกจากนี้ผลการดำเนินงานมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม แต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นที่ 95%

เมื่อทำการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เพิ่มเติมโดยจำแนกตามประเภทคุณภาพการเปิดเผยข้อมูล ความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมตามกฎหมาย และคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมด้วยความสมัครใจ ผลการทดสอบพบว่า การกำกับดูแลกิจการที่ดีสามารถอธิบายความสัมพันธ์ของคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมตามกฎหมายได้ 38.50% และการกำกับดูแลกิจการที่ดีสามารถอธิบายความสัมพันธ์ของคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมด้วยความสมัครใจได้ 49.20% แสดงว่าการกำกับดูแลกิจการที่ดีเป็นปัจจัยหนึ่งในการผลักดันให้บริษัทมีคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมด้วยความสมัครใจมากยิ่งขึ้น

การวิเคราะห์การประเมินในแง่ความอ่อนไหวโดยเปลี่ยนวิธีวัดค่าของตัวแปรระดับการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการกำกับดูแลกิจการ จากอัตราส่วนของการเปิดเผยข้อมูลการกำกับดูแลเป็นการวัดค่าด้วยการได้รับโทษจากการเปิดเผยข้อมูลล่าช้าและไม่ครบถ้วน ซึ่งแสดงถึงความไม่โปร่งใสของบริษัทนั้น ผลการทดสอบพบว่าไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม และมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม สำหรับผลการดำเนินงาน พบว่าผลการดำเนินงานมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม แต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นที่ 95% ซึ่งได้ผลการวิเคราะห์เช่นเดียวกับการวิเคราะห์เดิม อาจเนื่องจากการที่บริษัทจะดำเนินการเพื่อความรับผิดชอบต่อสังคมหรือไม่นั้นขึ้นอยู่กับทัศนคติของผู้บริหารเป็นสำคัญ โดยผู้บริหารที่มีความสนใจจะนำประเด็นเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นหนึ่งในกลยุทธ์หลักของกิจการ และจัดสรรงบประมาณเพื่อกิจกรรมดังกล่าว ไม่ได้ขึ้นอยู่กับผลการดำเนินงานเป็นสำคัญ ดังนั้นไม่ว่าผลการดำเนินงานของบริษัทจะเป็นในทิศทางใด หากผู้บริหารไม่ได้ให้ความสำคัญกับความรับผิดชอบต่อสังคม บริษัทก็จะมีคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมในระดับต่ำ

สัดส่วนของกรรมการบริษัทที่เป็นเครือญาติ เป็นตัวแปรที่แสดงถึงการที่บริษัทมีกรรมการที่มีนามสกุลเดียวกัน หรือหลายนามสกุลที่เหมือนกันของกรรมการในคณะกรรมการทั้งหมดของบริษัท หรือมีความเกี่ยวพันในลักษณะเครือญาติ ทางสายโลหิตหรือตามกฎหมาย แทนด้วยตัวแปร PFM ผลการศึกษาพบว่าสัดส่วนของกรรมการบริษัทที่เป็นเครือญาติมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Chen และ

Jaggi (2000), Ho และ Wong (2001) และ Haniffa และ Cooke (2002) ที่พบว่าสัดส่วนของกรรมการเครือญาติมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการเปิดเผยข้อมูลด้วยความสมัครใจ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ได้คาดการณ์ไว้ แต่ความสัมพันธ์ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าสัดส่วนของกรรมการเครือญาติไม่มีอิทธิพลต่อคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม อาจเนื่องจากคณะกรรมการของบริษัทจดทะเบียนในประเทศไทยไม่ให้ความสำคัญกับข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมมากนัก (Suthisak Kraisormsuthasinee, 2006) ถึงแม้ปัจจุบันบุคคลหลายฝ่ายจะให้ความสำคัญกับการรับผิดชอบต่อสังคมมากขึ้น แต่การเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมยังไม่มีรูปแบบที่เป็นมาตรฐาน บริษัทจะเปิดเผยข้อมูลตามที่บริษัทต้องการ และคณะกรรมการบริษัทก็ยังคงให้ความสำคัญกับข้อมูลทางการเงินหรือผลตอบแทนที่เป็นตัวเงินเป็นหลัก โดยจะคำนึงถึงข้อมูลที่ให้ประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจในระยะสั้น และไม่เห็นว่าความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นกิจกรรมที่ดำเนินธุรกิจเพื่อผลประโยชน์ระยะยาว ดังนั้นไม่ว่าบริษัทจะมีสัดส่วนของคณะกรรมการที่เป็นเครือญาติกันมากน้อยเพียงใด ถ้าคณะกรรมการบริษัทไม่ให้ความสนใจกับข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม คณะกรรมการเหล่านี้ก็จะไม่สนับสนุนให้มีคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมในระดับสูง

ระดับการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการกำกับดูแลกิจการ เป็นตัวแปรที่แสดงถึงระดับการเปิดเผยข้อมูลหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี 15 ข้อของบริษัทจดทะเบียนตามที่ตลาดหลักทรัพย์ได้เสนอเป็นแนวทางให้บริษัทจดทะเบียนถือปฏิบัติ โดยคำนวณเป็นสัดส่วนของการเปิดเผยข้อมูลหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีที่บริษัทเปิดเผยต่อจำนวนหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี 15 ข้อ แทนด้วยตัวแปร DISC อธิบายได้ว่า การปฏิบัติตามหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี 15 ข้อ แสดงถึงความโปร่งใสในการบริหารงาน และสร้างความเชื่อถือจากผู้ถือหุ้น นักลงทุนและผู้มีส่วนได้เสีย ดังนั้นบริษัทที่มีการกำกับดูแลกิจการที่ดี ย่อมกำหนดนโยบายและส่งเสริมกิจกรรมที่คำนึงถึงผู้ถือหุ้น นักลงทุน ผู้มีส่วนได้เสีย และบุคคลภายนอกมากขึ้น ส่งผลให้คุณภาพของการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมมากขึ้น ด้วย ผลการวิจัยพบว่า สัดส่วนของระดับการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการกำกับดูแลกิจการมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม แสดงว่าบริษัทที่มีความโปร่งใส พยายามที่จะสร้างความเชื่อถือจากผู้ถือหุ้น และผู้มีส่วนได้เสีย ด้วยการรักษาผลประโยชน์ของผู้ถือหุ้นรวมทั้งผู้มีส่วนได้เสีย โดยการเปิดเผยข้อมูลที่เพียงพอในเรื่องต่างๆที่เกี่ยวข้องกับสถานะแวดล้อมและองค์ประกอบของบริษัทที่ครบถ้วน ซึ่งเป็นการผลักดันให้บริษัทยึดมั่น

ในความรับผิดชอบต่อสังคม ด้วยการดำเนินกิจกรรมในการรับผิดชอบต่อสังคม และเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมในระดับสูง

สัดส่วนของกรรมการอิสระ เป็นตัวแปรที่แสดงถึงจำนวนกรรมการอิสระ โดยวัดเป็นสัดส่วนของจำนวนกรรมการอิสระต่อจำนวนคณะกรรมการบริษัททั้งหมด แทนด้วยตัวแปร COMPID ผลการศึกษาพบว่าสัดส่วนของกรรมการอิสระมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Eng และ Mak (2003) และ Gul และ Leung (2004) ที่พบว่า สัดส่วนของกรรมการอิสระมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลด้วยความสมัครใจ และผลการศึกษาของ Haniffa และ Cooke (2005) ที่พบว่าสัดส่วนของกรรมการอิสระมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม แต่ความสัมพันธ์ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และสมมติฐานไม่เป็นไปตามที่คาดการณ์ไว้ แสดงให้เห็นว่าสัดส่วนของคณะกรรมการอิสระไม่มีอิทธิพลต่อคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม อาจเนื่องจากจำนวนของกรรมการอิสระของบริษัทจดทะเบียนมีจำนวนไม่แตกต่างกันมากนัก ส่วนใหญ่จะมีจำนวนกรรมการอิสระเท่ากับจำนวนขั้นต่ำที่ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยกำหนด จึงทำให้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติไม่สามารถอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างสัดส่วนของกรรมการอิสระกับคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมได้ และการที่ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยกำหนดจำนวนกรรมการอิสระที่แน่นอนไว้ โดยไม่คำนึงถึงจำนวนกรรมการในคณะกรรมการบริษัทและจำนวนผู้ถือหุ้นรายย่อยของบริษัทนั้น อาจทำให้กรรมการอิสระไม่สามารถคานอำนาจ หรือถ่วงดุลอำนาจการตัดสินใจของคณะกรรมการทั้งคณะได้ ในกรณีที่คณะกรรมการทั้งหมดมีขนาดใหญ่และกรรมการส่วนใหญ่เป็นตัวแทนของผู้ถือหุ้นรายใหญ่ นอกจากนี้ในการแต่งตั้งกรรมการอิสระของบริษัทจดทะเบียนมักกระทำเพื่อให้เป็นไปตามข้อกำหนดของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย หรือสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีกับผู้ได้รับแต่งตั้งมากกว่า การแต่งตั้งเพื่อให้บุคคลนั้นทำหน้าที่ช่วยเหลือ หรือตรวจสอบการดำเนินงานของบริษัทอย่างแท้จริง ดังนั้นกรรมการอิสระจึงอาจจะไม่สามารถทำหน้าที่ของตนในคณะกรรมการบริษัท เพื่อรักษาผลประโยชน์ของผู้ถือหุ้น และผู้มีส่วนได้เสียได้เท่าที่ควร (สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์, 2546: 2)

การรวมตำแหน่งของประธานกรรมการ เป็นตัวแปรที่แสดงถึงการที่บริษัทมีการควบรวมตำแหน่งของประธานกรรมการและประธานเจ้าหน้าที่บริหารไว้ด้วยกัน ซึ่งแทนค่าด้วยตัวแปรเทียม แทนด้วยตัวแปร DUAL ผลการศึกษาพบว่า การรวมตำแหน่งของประธานกรรมการมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Gul และ Leung (2004) และ Xiao และ Yuan (2007) ที่พบว่า มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามระหว่างประธานกรรมการบริษัทที่ดำรงตำแหน่งประธานเจ้าหน้าที่บริหารร่วมด้วยกันกับการเปิดเผยข้อมูลด้วยความสมัครใจ ถึงแม้ว่าผลการศึกษาจะสอดคล้องกับสมมติฐานที่ได้คาดการณ์ไว้ แต่ความสัมพันธ์ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่า การรวมตำแหน่งของประธานกรรมการไม่มีอิทธิพลต่อคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม อาจเนื่องจากบริษัทส่วนใหญ่ที่จดทะเบียนในประเทศไทยมีการแยกตำแหน่งระหว่างประธานกรรมการและประธานเจ้าหน้าที่บริหาร แต่ความเป็นอิสระของประธานกรรมการมีในระดับต่ำ เนื่องจากประธานกรรมการส่วนใหญ่ มักเป็นตัวแทนของผู้ถือหุ้นรายใหญ่ของบริษัท ดังนั้นไม่ว่าจะมีการควบรวมตำแหน่งของประธานกรรมการหรือไม่ บทบาทของประธานกรรมการและประธานเจ้าหน้าที่บริหารก็ไม่ถูกแยกออกจากกันอย่างชัดเจน จึงทำให้การควบรวมตำแหน่งของประธานกรรมการไม่สามารถอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างการควบรวมตำแหน่งของประธานกรรมการกับคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมได้ และอีกเหตุผลหนึ่งคือทัศนคติของประธานกรรมการบริษัท กล่าวคือถึงแม้จะมีการแยกตำแหน่งของประธานกรรมการกับประธานเจ้าหน้าที่บริหาร แต่ถ้าประธานกรรมการไม่ได้ให้ความสำคัญกับคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมแล้ว ประธานกรรมการจะไม่สนับสนุนให้มีนโยบายในการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม ส่งผลให้คุณภาพการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมมีในระดับต่ำ ในทางกลับกันถึงจะมีการควบรวมตำแหน่งของประธานกรรมการ หากประธานกรรมการเห็นถึงความสำคัญของคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม ก็จะส่งเสริมให้มีการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมมากขึ้น ดังนั้นไม่ว่าบริษัทจะมีการควบรวมตำแหน่งของประธานกรรมการหรือไม่ ถ้าประธานกรรมการไม่ให้ความสำคัญกับข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม ประธานกรรมการก็จะไม่สนับสนุนให้มีคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมในระดับสูง

ข้อจำกัดของงานวิจัย

1. กรรมการที่มีความสัมพันธ์เป็นเครือญาติ แม้จะพิจารณาจากกรณีที่มีนามสกุลเหมือนกัน มีความเกี่ยวพันทางสายโลหิตและตามกฎหมายแล้วก็ตาม แต่ในความเป็นจริงและในทางปฏิบัติไม่อาจจะทราบข้อเท็จจริงทั้งหมดเกี่ยวกับลักษณะดังกล่าวได้ เนื่องจากการที่มาจากครอบครัวเดียวกัน แต่อาจจะเป็นคนละนามสกุลกันก็ได้ ทำให้การเก็บข้อมูลของกรรมการที่มีลักษณะเป็นเครือญาติกัน อาจน้อยกว่าความเป็นจริงได้

2. กระดาษทำการการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม พัฒนารุดขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรม ซึ่งอาจจะไม่ครอบคลุมบางรายการที่ไม่ได้อยู่ในการทบทวนวรรณกรรม

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าระดับการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการกำกับดูแลกิจการมีผลต่อคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัทจดทะเบียน โดยมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ และข้อเสนอแนะเพิ่มเติมสำหรับผู้สนใจจะทำการวิจัยในอนาคต ดังนี้

1. การนำผลการวิจัยไปใช้

การสนับสนุนให้บริษัทจดทะเบียนในประเทศไทยสามารถปฏิบัติตามหลักการกำกับดูแลกิจการ และส่งเสริมให้เกิดคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อเป็นการตอบสนองต่อแนวคิดของการพัฒนาอย่างยั่งยืน ต้องอาศัยความร่วมมือจากทั้งหน่วยงานกำกับดูแลและบริษัทจดทะเบียนดังนี้

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

จากผลการศึกษาพบว่าระดับการเปิดเผยข้อมูลหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี 15 ข้อของบริษัทจดทะเบียนตามตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้เสนอเป็นแนวทางให้บริษัทจดทะเบียนถือ

ปฏิบัตินั้น ส่งผลให้คุณภาพการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมอยู่ในระดับสูงด้วย รวมถึงผลการศึกษาเพิ่มเติมยังพบว่า การกำกับดูแลกิจการที่ดีเป็นปัจจัยหนึ่งที่ช่วยส่งเสริมให้บริษัทจดทะเบียนมีการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมด้วยความสมัครใจมากขึ้นด้วย ดังนั้นตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยสามารถนำผลการศึกษาไปเป็นเครื่องยืนยันถึงประโยชน์ที่ได้จากการกำหนดข้อปฏิบัติดังกล่าว และเป็นแนวทางในการปรับปรุง ส่งเสริมและสร้างแรงจูงใจให้บริษัทจดทะเบียนตระหนักถึงความสำคัญของการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการกำกับดูแลกิจการ เพื่อสร้างความโปร่งใสให้แก่กิจการ และความเชื่อถือจากผู้ถือหุ้น นักลงทุนและผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย เพราะเมื่อบริษัทเห็นความสำคัญของการเปิดเผยข้อมูลแล้ว จะส่งผลให้บริษัทเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องในเรื่องราวต่างๆที่เกี่ยวข้องกับสถานะแวดล้อมและองค์ประกอบของบริษัทที่ครบถ้วน ซึ่งเป็นการผลักดันให้บริษัทยึดมั่นในความรับผิดชอบต่อสังคม และเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมในระดับสูง อันจะนำไปสู่ความยั่งยืนของบริษัท

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยควรส่งเสริมความสำคัญของบทบาท หน้าที่ของกรรมการอิสระมากกว่าที่จะแต่งตั้งกรรมการอิสระเพื่อเป็นไปตามกฎเกณฑ์ที่ตลาดหลักทรัพย์กำหนด และการแต่งตั้งกรรมการอิสระควรมีการสรรหาบุคคลที่มีความรู้ความสามารถอย่างแท้จริงเพื่อผลประโยชน์ของผู้ถือหุ้นและผู้มีส่วนได้เสียเป็นสำคัญ มิใช่ตั้งกรรมการอิสระเพื่อสร้างภาพลักษณ์ให้กับบริษัทเท่านั้น และการกำหนดจำนวนกรรมการอิสระ ควรคำนึงถึงจำนวนกรรมการในคณะกรรมการบริษัท เพื่อให้กรรมการอิสระสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะเรื่องการกำหนดนโยบายในการเปิดเผยข้อมูลให้เพียงพอ และครบถ้วน

นอกจากนี้การเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัทจดทะเบียนในปัจจุบันจากการสำรวจ พบว่าการเปิดเผยข้อมูลยังมีไม่เพียงพอ และบางบริษัทไม่กล่าวถึงข้อมูลในเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัทเลย อาจเนื่องจากปัจจุบันยังไม่มีมาตรฐานที่ชัดเจนในเรื่องการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งบางบริษัทอาจมีความสนใจในการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม แต่ไม่ทราบว่าควรจะทำอย่างไร ดังนั้นตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยควรออกแนวทางในการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม โดยอาจนำแนวทางการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมของหน่วยงานในต่างประเทศมาประยุกต์ เพื่อให้การเปิดเผยข้อมูลเป็นไปด้วยความสมบูรณ์ มีมาตรฐานเดียวกัน และเป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้ข้อมูลในการตัดสินใจลงทุนได้

บริษัทจดทะเบียน

เป็นแนวทางให้บริษัทจดทะเบียนเห็นความสำคัญของหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี โดยให้ความสำคัญกับความโปร่งใสในการเปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณชน โดยครอบคลุมถึงเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคมด้วย เนื่องจากการเปิดเผยข้อมูลถือเป็นวิธีหนึ่งที่สามารถสร้างความเชื่อถือจากผู้ใช้งบการเงิน และการที่กิจการเปิดเผยข้อมูลในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับทุกกลุ่มที่มีส่วนได้เสียกับบริษัท จะส่งผลให้บริษัทมีภาพลักษณ์ที่ดีขึ้น เป็นการเพิ่มความสามารถในการทำกำไรระยะยาวให้แก่กิจการ และนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนของกิจการ (Balabanis, Phillips และ Lyall, 1998 และมนตรี ชูเวช ,2539)

อีกทั้งบริษัทจดทะเบียนควรเริ่มต้นให้ความสำคัญในเรื่องการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม เนื่องจากปัจจุบันกองทุนต่างๆ เริ่มนำหลักเกณฑ์เรื่องความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัทที่สนใจลงทุน มาเป็นปัจจัยหนึ่งในการตัดสินใจลงทุนมากขึ้น บริษัทที่ทำกิจกรรมเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมจึงมีแนวโน้มที่จะมีโอกาสเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้มากขึ้น และมีแนวโน้มที่จะมีราคาหุ้นที่ดีขึ้นอีกด้วย (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2549) โดยศึกษาถึงเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคมให้มากขึ้น เพื่อให้เข้าใจ และตระหนักว่าเป็นเรื่องที่สามารถยั่งยืนให้แก่บริษัท จากนั้นควรกำหนดนโยบาย และเพิ่มกิจกรรมที่แสดงถึงความรับผิดชอบต่อสังคมให้มากขึ้น และพัฒนาระบบการจัดเก็บข้อมูล เพื่อรายงานข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมสู่สาธารณชน

นอกจากนี้กรรมการอิสระในบริษัทจดทะเบียนควรตระหนักถึงหน้าที่และความสำคัญของกรรมการอิสระในคณะกรรมการบริษัท ในการแสดงความคิดเห็นอย่างตรงไปตรงมา มีความเป็นอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อดูแลผลประโยชน์ของผู้ถือหุ้นและผู้มีส่วนได้เสียอื่นๆ ส่งผลให้เกิดความโปร่งใสในบริษัท

นักลงทุนและผู้ใช้งบการเงินอื่นๆ

นักลงทุนและผู้ใช้งบการเงินสามารถนำข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติตามหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจในการประเมินความสามารถในการทำกำไรในระยะยาวของบริษัทได้ เนื่องจากการศึกษาพบว่าบริษัทที่มีการกำกับดูแลกิจการที่ดีจะช่วย

ส่งเสริมให้บริษัทมีคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมที่ดีด้วย ซึ่งการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมแสดงถึงความยั่งยืนของบริษัท ผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่ายของบริษัทได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรม ดังนั้นนักลงทุนและผู้ใช้งบการเงินสามารถนำไปเป็นปัจจัยที่ใช้ประกอบการตัดสินใจลงทุนนอกเหนือไปจากปัจจัยที่นักลงทุนใช้ในการตัดสินใจลงทุนในปัจจุบัน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยในอนาคต

ในการศึกษาครั้งนี้ได้ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างสัดส่วนของกรรมการบริษัทที่เป็นเครือญาติ ระดับการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการกำกับดูแลกิจการ สัดส่วนของกรรมการอิสระ และการรวมตำแหน่งของประธานกรรมการกับคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม โดยมีการสร้างดัชนีการเปิดเผยข้อมูลที่มีการถ่วงน้ำหนัก เพื่อวัดความครอบคลุมในรายละเอียดของรายการต่างๆ ที่บริษัทเปิดเผย ซึ่งผู้สนใจอาจทำการศึกษาในประเด็นดังต่อไปนี้เพิ่มเติมได้

1. วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างการกำกับดูแลที่ดีกับคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งตัวแปรที่ใช้แทนการกำกับดูแลที่ดีนั้นจำกัดอยู่ที่ 4 ตัวแปรคือสัดส่วนของกรรมการบริษัทที่เป็นเครือญาติ ระดับการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการกำกับดูแลกิจการ สัดส่วนของกรรมการอิสระ และการรวมตำแหน่งของประธานกรรมการ ในการศึกษาครั้งต่อไปในอนาคต อาจศึกษาเพิ่มเติมในตัวแปรการกำกับดูแลกิจการที่ดีอื่นๆ เช่น จำนวนของคณะกรรมการตรวจสอบ สัดส่วนของผู้ถือหุ้นภายนอก สัดส่วนการถือหุ้นของผู้บริหาร เป็นต้น

2. ศึกษาคุณภาพการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมในลักษณะที่เป็นข้อมูลอนุกรมเวลา (Time series) เพื่อตรวจสอบการเปลี่ยนแปลงการเปิดเผยข้อมูลของบริษัทในช่วงเวลาต่างๆ ว่ามีแนวโน้มที่ดีขึ้นหรือแย่ลง

3. การเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม วัดค่าด้วยดัชนีการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคมที่มีการถ่วงน้ำหนัก โดยรวบรวมข้อมูลจากกระดาษทำการความรับผิดชอบต่อสังคมที่พัฒนาขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรม และกำหนดน้ำหนักโดยสำรวจความคิดเห็นจากนักวิเคราะห์ ในการศึกษาครั้งต่อไปอาจทำการปรับปรุงกระดาษทำการให้อยู่ในรูปแบบที่ผู้ศึกษาต้องการ สำหรับการให้น้ำหนักคะแนนในแต่ละรายการ อาจจะสำรวจความคิดเห็นจากผู้ข้อมูลในกลุ่มอื่นๆ เช่น นักลงทุนสถาบัน ผู้จัดทำข้อมูล นักวิชาการต่างๆ เป็นต้น